

Ann-Kristin Wallengren, prodekan
Lena Christensen, utbildningsledare

HT-fakulteternas institutioner
Grundutbildningsnämnden
Fakultetsstyrelsens arbetsutskott

Uppföljning av HT-fakulteternas kvalitetsdialoger för utbildning på grund- och avancerad nivå 2019

Föreliggande dokument är HT-fakulteternas uppföljning av kvalitetsdialoger för utbildning på grund- och avancerad nivå 2019. Denna uppföljning presenterar en generell beskrivning av kvalitetsdialogernas genomförande, lyfter gemensamma utmaningar och beskriver hur dessa kommer att föras vidare i fakultetsgemensamma utvecklingsprocesser.

Bakgrund

Humanistiska och teologiska fakulteterna har sedan 2011 årligen hållit kvalitetsdialoger med institutionerna. Dialogerna är frikopplade från fakulteternas interna budgetdialoger. Genom åren har dialogerna haft olika karaktär. Vissa år har generella kvalitetsfrågor diskuterats, andra år har diskussionerna centrerats kring specifika teman eller frågeställningar. Med tiden har kvalitetsdialogerna utformats för att fungera som navet i HT-fakulteternas kvalitetssäkringssystem och utgör fakulteternas systematiska uppföljning av utbildning på grund- och avancerad nivå. Under åren 2019–2024 kommer kvalitetsdialogerna att ha årliga, specifika fokusområden relaterade till kriterierna i Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling vid Lunds universitet (STYR 2016/179).¹ På så vis kopplas dialogerna tydligt till Lunds universitets rektors *Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling vid Lunds universitet* (STYR 2016/179).

Kvalitetsdialogerna är utformade för att fungera som ett forum för samtal kring utveckling av utbildning där institutionerna får möjlighet att med ett samlat grepp diskutera utbildningarnas villkor, utmaningar och starka sidor. Syftet med dialogerna är att främja ett kontinuerligt samarbete mellan fakulteterna, institutionerna/sektionerna/avdelningarna och utbildningarna som vilar på ett ömsesidigt förtroende och engagemang. HT-fakulteterna ser en sådan konstruktiv kvalitetskultur som det viktigaste redskapet i uppföljning av utbildningarnas kvalitet och fokuserar därför på att fånga upp gemensamma och särskilda utmaningar för utbildningarna samt att identifiera och sprida goda idéer och praktiker mellan utbildningsmiljöerna. Genom kvalitetsdialogerna och deras för-

¹ Se Humanistiska och teologiska fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av befintlig examensgrundande utbildning på grund-, avancerad- och forskarnivå 2019-2024 (dnr STYR 2018/1257).

och efterarbete ämnar fakulteterna att tillsammans med institutionerna/sektionerna och studenterna kunna enas om en beskrivning av utbildningarnas läge i förhållande till temat, ta fram tydliga målsättningar för vart vi vill nå med våra utvecklingsprocesser samt kriterier för hur vi i efterhand kan följa upp dessa processers värde för utbildningarnas kvalitet.

Kvalitetsdialogerna äger rum i mars månad och följs upp inför och under HT-fakulteternas årliga utbildningsinternat i början på juni. Kvalitetsdialogerna dokumenteras och föregås av skriftligt underlag kring dialogernas fokusfrågor.

Kvalitetsdialogerna 2019: Underlag och genomförande

2019 års fokus är ”examination och studieresultat.” Inför kvalitetsdialogerna 2019 besvarade institutionerna (för Språk- och litteraturcentrum de fem sektionerna) ett antal frågor om lärandemål, examination och återkoppling på studenternas prestationer. Underlaget bestod av tre delar som skulle besvaras i mallar för vart och ett av institutionernas/sektionernas huvudområden. Frågorna syftade till en djupgående genomgång av vissa aspekter av de utbildningar som leder till examen och skulle därför diskuteras och besvaras av dem i verksamheterna som har goda kunskaper om utbildningarnas innehåll och genomförande. Underlagen bestod av fritt skriven text. Ämnena har inte utgått från nyckeltal eller annan typ av statistik.

Del 1: Högskoleförordningens examensmål och kursernas lärandemål.

I del 1 ombads institutionerna/sektionerna att beskriva hur de samlade kursmålen inom varje huvudområde stegvis konkretiserar och uppfyller högskoleförordningens examensmål samt att göra en bedömning av om huruvida detta fungerar tillfredställande eller om progressionen och måluppfyllelsen behöver utvecklas eller åtgärdas. Syftet var att ämnena själva skulle göra en inventering av huvudområdets måluppfyllelse som sedan skulle diskuteras på kvalitetsdialogerna. Sista frågan i del 1 ombads institutionerna/ sektionerna att författa en beskrivning av huvudområden på grundnivå som inte ingår i programutbildningar, dvs. 1-90 hp utbildning som leder till examen. För studier i dessa ämnen finns LUBAS-beskrivningar som länkas till exempelvis antagning.se och det finns beskrivningar på ämnens hemsidor. Det finns däremot ett behov av att ta fram beskrivningar av våra huvudområden som inte ingår i programutbildningar, som beskriver ämnet för olika målgrupper. Syftet med denna uppgift var att påbörja ett arbete med att ta fram sådana beskrivningar och på kvalitetsdialogerna diskutera hur de bör utformas och i vilket syfte.

Del 2: Förhållandet mellan lärandemål och examination.

Syftet med frågorna i del 2 var att initiera reflektion och diskussion om förhållandet mellan examination, examinationsformer och lärandemål samt att kartlägga betygskriteriernas roll i det pedagogiska arbetet. Institutionerna/sektionerna ombads att inventera om samtliga lärandemål i progressionskurserna examineras, om examensformerna är väl anpassade efter lärandemålen och huruvida betygskriterierna fungerar som pedagogiska verktyg för undervisning, bedömning och kursutveckling.

Del 3: Återkoppling på studenternas prestationer i samband med examination.

I del 3 ombads institutionerna/sektionerna att beskriva på vilka sätt studenter inom examensgrundande utbildning får återkoppling på sina prestationer i samband med examination samt göra en uppskattning av hur mycket tid lärarna lägger ner på återkoppling till studenterna. Syftet med del 3 var att lägga grunden för samtal om

former för återkoppling i förhållande till tidsåtgång samt inventera om det finns kurser där studenterna inte får återkoppling utöver betyget på sina prestationer.

Kvalitetsdialoger genomfördes med alla institutioner förutom Institutionen för utbildningsvetenskap eftersom ämneslärarytbildningen under 2019 utvärderas av UKÄ. Kvalitetsdialogerna genomfördes på respektive institution. Från fakulteterna deltog prodekan för grundutbildning, utbildningsledare och fakultetssekreterare. Institutionens representanter valdes av prefekterna. Prefekt/sektionsföreståndare och studierektor deltog vid alla kvalitetsdialoger, och i vissa fall också koordinators för programutbildningar och ämnesföreträdare. Vid flera dialoger deltog också studievägledare. Biträdande prefekt för grundutbildning på Språk- och litteraturcentrum deltog i dialogerna med samtliga sektioner på institutionen.

Studentkårens viceordförande med ansvar för utbildningsfrågor deltog vid alla dialoger och har också varit aktiv i dialogernas för- och efterarbete.

Studentrepresentanter från institutionernas studentråd deltog i dialogerna med Centrum för teologi och religionsvetenskap, Språk- och litteraturcentrum sektion 1 och Filosofiska institutionen.

Studentrepresentation

Det är viktigt med deltagande av studentrepresentanter från institutionernas studentråd i dialogerna. De är insatta i vad som händer på deras institutioner eller sektioner och med förberedelser tillsammans med kårens viceordförande med ansvar för utbildningsfrågor kan de delta aktivt i kvalitetsdialogerna. Detta fungerade väl under förra årets kvalitetsdialoger. I årets kvalitetsdialoger saknades studentrådsrepresentanter i dialogerna på flertalet institutioner. Det är beklagansvärt då studentrepresentation är en central del av HT-fakulteternas system för kvalitetsuppföljning och kvalitetsutveckling. I de dialoger där studentrepresentanter från studentråd deltagit, har deras engagemang varit en viktig och uppskattad del av samtalet.

HT-fakulteterna ämnar att stödja Humanistiska och teologiska studentkåren (HTS) för att säkra och underlätta för studentrepresentation vid kvalitetsdialogerna. Redan nu vet vi att en kommande organisatorisk förändring av kårens tillsättning av studentrepresentanter på institutionsnivå kan komma att underlätta kommunikationen mellan studentråden och kårens viceordförande med ansvar för utbildningsfrågor. Denna förändring kommer att implementeras och följas upp av kåren nästa verksamhetsår. Ett tätare samarbete mellan fakulteterna och HTS i förberedelserna inför kvalitetsdialogerna kan också vara en viktig faktor för att säkerställa att det finns studentrepresentation från varje institution/sektion.

Förslag till insatser och uppföljning

- För att stödja studentrepresentanternas förberedelser inför kvalitetsdialogerna kommer HT-fakulteterna att erbjuda HTS och institutionernas/sektionernas studentrepresentanter informationsmöten om kvalitetsdialogerna och underlagen.
- Från höstterminen 2019 kommer HTS att ha representation i HT-fakulteternas studierektorsnätverk.

Underlag och ledarskap kring kvalitetsdialogerna

Det finns flera syften med de underlag institutionerna/sektionerna ombeds att ta fram inför kvalitetsdialogerna. HT-fakulteterna anser underlagen vara arbetsmaterial som tas fram för att främja initierade samtal om utbildningarna i dialogerna. Samtidigt är frågorna skapade för att institutionerna/sektionerna själva ska göra inventeringar av utbildningarna och för att främja kvalitetsuppföljande samtal inom ämnes- och lärarlag. Underlagen ska därför inte tas fram av studierektor eller ämnesansvariga enskilt, men vara tema för samtal och reflektion inom större delar av ämnesmiljön. För att detta ska fungera krävs tillräckligt med tid, tydliga instruktioner och ett tydligt definierat ledarskap för arbetet med underlaget. På vissa institutioner/sektioner har detta fungerat utmärkt. På andra har det funnits utmaningar. HT-fakulteterna ämnar framöver ge ett tätare stöd för dessa processer vid de institutioner/sektioner som behöver det.

Frågor och instruktioner för underlaget inför kvalitetsdialogerna i mars 2019 skickades till institutionerna/sektionerna i slutet av november 2018. HT-fakulteterna ämnar framöver göra detta utskick ytterligare en månad tidigare med tydligare instruktioner för underlagets omfattning och ambitionsnivå.

Kvalitetsdialogerna är en central del av HT-fakulteternas uppföljning av examensgrundande utbildning. Underlaget inför årets kvalitetsdialoger togs fram per huvudområde för att fakulteterna ska få en god inblick i institutionernas kvalitetsarbete. För vissa huvudområden lämnades tyvärr in knapphändiga underlag som inte kunnat ge fakulteterna den inblick som behövs.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna ska kommande år skicka frågor och instruktioner för underlaget till institutionerna senast i slutet av oktober månad.
- HT-fakulteterna ska kommande år vara tydligare med förväntat omfång och ambitionsnivå på det underlag som krävs in inför kvalitetsdialogerna.
- HT-fakulteterna erbjuder institutions-/sektionsvisa uppstartsmöten för arbetet med underlaget i november månad.

Del 1: Måluppfyllelse i relation till Högskoleförordningens examensmål

Institutionernas/sektionernas skriftliga redovisningar av hur högskoleförordningens examensmål konkretiseras och examineras i progressionskurserna inom varje huvudområde varierade i form och innehåll. Vissa kopplade kursplanernas lärandemål till de olika examensmålen i högskoleförordningen, antingen genom att numrera lärandemålen och examensmålen, eller genom att beskriva förhållandet mellan dem. Andra beskrev hur examensmålen konkretiseras praktiskt i undervisningen och i examineringen av kurser och delkurser, och lade således mindre vikt vid själva formuleringen av kursernas lärandemål. Båda dessa tillvägagångssätt lade grunden för kvalificerade samtal på dialogerna och visade fördjupad medvetenhet om och ett ständigt pågående arbete med examens- och lärandemål inom de flesta utbildningar. För de huvudområden som genom arbetet

med underlagen och samtalen på dialogerna har sett att utbildningarnas kursmål kan relateras till och konkretisera Högskoleförordningens examensmål på ett bättre sätt, rekommenderar HT-fakulteterna AHUs kursverkstad som inspiration och stöd i utvecklingsarbetet. HT-fakulteterna kommer inför utbildningsinternatet 2020 att be institutionerna/sektionerna om en översikt över vilka åtgärder utvecklingsarbetet har lett till.

Under kvalitetsdialogerna har det fokuserats särskilt på progression och måluppfyllelse i fristående kurser som leder till examen (1-90 hp). Programutbildningar har genom utbildningsplanerna en tydligare struktur för progression och måluppfyllelse och detta är väl synligt i de kandidat- och masterprogram som fakulteterna ger. Masterprogram med ett stort antal ämnen involverade står dock ut som utbildningar med komplicerade strukturer som kräver en annan typ av samarbete för att kunna säkerställa och beskriva progression och måluppfyllelse.

Det blev tydligt i dialogerna att examensmålen är generella och ibland svårtolkade. Många samtal inleddes av den anledningen med förslag på tolkningar av de olika målen. Diskussionerna i dialogerna centrerades ofta kring de utmaningar institutionerna/sektionerna ser i konkretiseringen av några av högskoleförordningens examensmål. Vissa av examensmålen är utmanande i sin komplexitet, då de rymmer ett antal olika typer av kunskap och kompetenser. Andra mål upplevs som svåra att examinera då de ses som både grundläggande och övergripande på samma gång. Ibland uttrycktes idéer om att studenten över tid internaliserar förhållningssätt som kan formuleras på olika vis, som en ämnesidentitet, som grundläggande humanistiska värden eller liknande, och det diskuterades hur dessa skulle kunna fångas i en examination. För vissa av målen behöver dessa diskussioner föras vidare både inom ämnes- och institutionsmiljöer och över institutionsgränserna, för att säkerställa att samtliga utbildningar examinerar studenterna i den kunskap och de kompetenser och färdigheter som Högskoleförordningen förordnar. I det följande har de utmaningar som diskuterades delats in i följande teman: *Tidsramar, muntlig framställning, reflektion och självinsikt, olika grupper och arbetsmarknaden, etiska ställningstaganden samt HT-fakulteternas lokala mål för kandidatexamen.*

Tidsramar

Att studenterna genom utbildningen ska ha fått möjligheten att lära sig och blivit examinerad i att kunna genomföra uppgifter inom givna tidsramar verkar synliggöra en konkret utmaning för både lärare och studenter. Under samtalen diskuterades det hur komplext detta med tidsramar faktiskt är. I ett utbildningssammanhang inkluderar detta för studenterna bland annat problem med prokrastinering, öva i att arbeta effektivt, att träna på att förstå vad som är en rimlig arbetsinsats, att lära sig se skillnaden mellan snabba deadlines och hur man lägger upp ett arbete över en längre tid. För lärarna innebär det också en betygssättningsproblematik (kan man få ett VG om man inte lämnat in en uppgift i tid/vid första tentamenstillfället?) och att som lärare förhålla sig till studenters rättigheter till anpassningar av tidskrav utifrån särskilda behov. Samtalen kring detta examensmål genererade reflektioner och insikter om hur man skulle kunna arbeta in tidsramar i schemat, hur examinationer skulle kunna anpassas för att stödja studenternas progression mot detta mål och hur man kan fundera kring bedömning och betygssättning utifrån tidsramar. HT-fakulteterna bedömer att det behövs ytterligare reflektion kring hur tidsramaspekten bättre och på olika sätt kan

arbetas in i utbildningarna och att detta görs bäst gemensamt inom ramen för studierektorsnätverket. Nätverket ger möjlighet att reflektera tillsammans och sprida goda exempel på övningar och examinationsformer.

Muntlig framställning

I flera dialoger presenterades olika sätt att integrera muntlig framställning i undervisningen och examinationen. Det är vanligt att studenter får presentera muntligt, men överlag finns mindre fokus på att ge instruktioner/träning i den muntliga framställningen. Progression med stegvis komplexitet i den muntliga framställningen är inte särskilt vanligt. Därmed kan det även upplevas som otillfredsställande som lärare och examinator att bedöma en students muntliga prestation. Det finns anledning att arbeta vidare med frågan om hur HT-fakulteternas ämnen kan stärka studenternas utveckling av förmågan till muntlig presentation av material, genom träning i presentationsteknik, retorik, eller liknande. I en del av utbildningarna finns det goda exempel att sprida och ta till vara, och även här bedömer HT-fakulteterna att gemensamma reflektioner i studierektorsnätverket är viktiga. För muntlig presentation borde det också finnas tillgängliga nätbaserade pedagogiska resurser, såsom det finns för exempelvis akademiskt skrivande.

Reflektion och självinsikt

Att studenterna ska kunna visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens uppfattades av flera som svårt att examinera. Samtidigt som det är ett grundläggande mål för all utbildning finns en inställning att det på något sätt kan sägas manifesteras i studentens personliga utveckling. I ett underlag beskrevs steget att söka till nästa nivå i ett ämne som ett exempel på hur en student visar på den här insikten. Det svaret pekar just mot att reflektion och självinsikt i relation till kunskap och utbildning ses som personlig utveckling som på något sätt växer fram av sig själv. Avseende examination är det i de allra flesta underlag kandidatuppsatskursen som pekas ut som den modul där den här förmågan testas och bedöms. Vidare diskuterades i flera dialoger reflektionsuppgifter som ett slags träning mot just det här målet. Sådana uppgifter ges löpande i flera ämnen och det ses som ett sätt för studenten att få perspektiv på sitt lärande och utifrån det kunna både lägga upp sina studier mer effektivt och analysera processen framåt. Det finns i flera utbildningar goda exempel på hur man arbetar medvetet och aktivt med att skapa förutsättningar för studenterna att kunna reflektera med självinsikt kring kunskap och utbildning. Dessa behöver spridas till andra utbildningar som inspiration och föredöme. Även här bedömer HT-fakulteterna att gemensamma reflektioner i studierektorsnätverket är en bra väg framåt.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna anordnar en workshop om tidsramar, muntlig framställning samt reflektion för studierektorsnätverket under hösten 2019.
- Studierektorerna ansvarar för att hämta in synpunkter, idéer och reflektioner på workshopens teman från institutionernas/sektionernas ämnesråd eller liknande inför workshopen samt att återkoppla till ämnesråden efter workshopen.
- HT-fakulteterna följer upp ändringar som görs i utbildningarna som ett resultat av workshopen inför utbildningsinternatet 2020.
- HT-fakulteterna ämnar att tillgängliggöra eller utveckla nätbaserade pedagogiska resurser för muntlig framställning.
- För de huvudområden som genom arbetet med underlagen och samtalen på dialogerna har sett att utbildningarnas kursmål kan relateras till och konkretisera Högskoleförordningens examensmål på ett bättre sätt, rekommenderar HT-fakulteterna AHUs kursverkstad som inspiration och stöd i utvecklingsarbetet. HT-fakulteterna kommer inför utbildningsinternatet 2020 att be institutionerna/sektionerna om en översikt över vilka åtgärder utvecklingsarbetet har lett till.

Olika grupper och arbetsmarknaden

I dialogerna fördes diskussioner som spände mellan den bildningstradition som humaniora och teologi står för och de behov som arbetsmarknaden signalerar. Samtliga examensmål syftar till att synliggöra kompetenser som studenterna ska förvärva för vidare kliv ut i arbetslivet och vissa pekar mot studentens förmåga att koppla samman kunskapen och färdigheterna i utbildningen med verksamheter utanför akademien. Merparten av underlagen beskriver en ambition att göra studenterna redo att möta andra världar än den akademiska. En viktig förmåga som samtliga studenter ska ha med sig från akademien är att kunna diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper. Inom ett antal utbildningar har ”dialog med olika grupper” tolkats som att studenterna ska kunna kommunicera med människor utanför akademien, och i dessa utbildningar ses det som en självklarhet att studenterna tränas i denna kommunikation. Språkutbildningar av olika slag, där olika målgrupper är kopplade till förmåga till avgränsningar i stil, register och genre är ett exempel. Andra utbildningar inkluderar träning i att förmedla ämneskunskaper till grupper utanför akademien genom populärvetenskaplig skriftlig eller muntlig presentation, praktikkurser eller genom fältarbete. Samtidigt är kanske det vanligaste svaret att kandidatuppsatsens opposition samt publicering av uppsatsen i LUP är den tydligaste träningen i att generera en dialog med andra grupper. HT-fakulteterna ser därför behovet av att arbeta vidare med utbildningarnas fokus på kommunikation med olika grupper som en integrerad del av det kommande arbetet med utbildningarnas relevans inom ramen för fakulteternas tematiska uppföljning år 2022.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna ämnar att följa upp utbildningarnas fokus på kommunikation med samhället utanför akademien i kvalitetsdialogerna 2022.

Etiska ställningstaganden

I de allra flesta dialoger fördes resonemang kring studenternas möjligheter att lära sig att göra etiska bedömningar och ta ansvar för hur kunskapen används. I flera dialoger diskuterades frågeställningar kring disciplinärenden såsom plagiering och fusk. I ytterligare dialoger fördes forskningsetiska frågeställningar fram. Det fanns en spännvidd i förståelsen av etiska ställningstaganden och i hur dessa förmågor ska tränas och examineras. I en av dialogerna framfördes förslaget att skapa en gemensam HT-kurs i etik för studenter. HT-fakulteterna tycker det är en mycket god idé att gemensamt utarbeta en etikdel som skulle kunna inkorporeras i utbildningar på grund- och/eller avancerad nivå. Särskilt masterstudenter kan behöva få särskilt stöd i samband med etikprovning om de tänker publicera sina forskningsresultat efter avlagd examen. En etikkurs är på väg att implementeras som obligatorisk inslag i Lunds universitets samtliga forskarutbildningar. I samband med denna implementering kommer HT-fakulteterna att arbeta fram en kursdel som passar grund- och avancerad nivå.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna ämnar att utarbeta etikkursdelar som kan inkorporeras i kandidat- och masterkurser för att säkerställa en miniminivå av kunskaper och färdigheter om etiska ställningstaganden hos samtliga studenter som utexamineras från fakulteterna. Dessa kursdelar kan bestå av pedagogiska resurser, gemensamma seminarier och workshoppar, eller annat. Kursdelarna kommer att utformas i dialog med studierektorsnätverket.

HT-fakulteternas lokala mål för kandidatexamen: Att kunna tillämpa genus-, etnicitets- och mångfaldsaspekter

I ett flertal dialoger beskrevs examensmålet *Att kunna tillämpa genus-, etnicitets- och mångfaldsaspekter* som komplext och otydligt. Genusaspekter verkar vara den delen av examensmålet som tydligast inkluderas i kurserna, medan det finns frågetecken om etnicitet och det bredare begreppet mångfald. Flera beskriver att de arbetar i kurserna med genus- och mångfaldsfrågor, men att det inte riktigt upplevs som ett lärandemål som ska examineras, och därför inte heller tydliggörs i kursplaner. Formuleringen ”att kunna tillämpa” skapar också osäkerhet om detta enbart är ett färdighetsmål, eller om det också inbegriper kunskaper och förhållningssätt. HT-fakulteterna ser behovet av att ta upp formuleringen av detta examensmål till diskussion i studierektorsnätverket för att eventuellt kunna omformulera eller tydliggöra vad examensmålet syftar till.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna initierar dialog kring det lokala examensmålet för kandidatexamen i studierektorsnätverket med syfte att omformulera eller tydliggöra vad det syftar till och hur progression och examination skulle kunna inkluderas i progressionskurserna på grundnivå. Detta kommer att göras under hösten 2019 och våren 2020.

Utbildningsbeskrivningar

I underlaget till dialogerna ingick att ta fram beskrivningar av huvudområden som inte ingår i program, men där det finns en 1-90 hp-struktur som leder till examen. I de första instruktionerna som gick ut i november 2018 efterfrågades en formell beskrivning; betoningen på formell togs sedan bort. Beskrivningar har lämnats in för alla relevanta huvudområden. Till innehåll och form ser de olika ut beroende på hur institutionerna/sektionerna tänkt kring utbildningsbeskrivningarnas syfte och målgrupp. Under dialogerna var det också detta som diskuterades mest. Intresset för utbildningsbeskrivningar var stort, även om det också fanns ämnen som menade att beskrivningarna som finns i LUBAS och på hemsidor är tillfyllest.

Syften med och målgrupper för utbildningsbeskrivningar

I dialogerna blev det tydligt att det inte finns en given målgrupp för utbildningsbeskrivningar. Spännvidden är bred men i princip kan de vända sig till blivande studenter och studievägledare på gymnasiet, nuvarande studenter, lärare och kollegor i andra ämnen samt arbetsgivare och andra aktörer utanför skol- och högskolevärlden. Syfte med utbildningsbeskrivningar riktade mot dessa målgrupper kan vara att locka nya studenter, stödja de studenter som läser kurser att se värdet av att läsa hela tre terminer inom ämnen, samt att stödja utexaminerade studenter i kommunikationen med arbetsgivare om de kompetenser de har med sig från utbildningarna.

Progression samt relation del och helhet

I flera dialoger blev det tydligt att utbildningsbeskrivningar skulle kunna möta ett behov av att förtydliga och i mer detalj kunna beskriva en utbildning. Kursplaner ses som ett alltför allmänt hållet verktyg för att kommunicera en utbildnings innehåll. Utbildningsbeskrivningar skulle kunna möta behovet av att synliggöra hur kurser och nivåer hänger ihop i en helhet. Här handlar det även om att vilja fånga ämnets identitet i relation till specifika kompetenser som studenten får med sig. Många uttryckte att vi kan lära från programbeskrivningar och programstrukturer i beskrivningarna av en progression 1-90 hp. Utbildningsbeskrivningarna skulle också kunna innehålla förslag på utbildningsgångar eller kombinationer av ämnen till examen.

HT-fakulteterna ser också utbildningsbeskrivningar som ett sätt att tydliggöra kompetenser och progression i utbildningarna som både uppföljning och utbildningsutveckling kan vila på.

Förslag till insatser och uppföljning

- Samtliga utbildningar bestående av fristående kurser som leder till examen på grundnivå (1-90 hp) ska ta fram utbildningsbeskrivningar med fokus på de kompetenser utbildningen ger. I detta kan progressionen vara betydelsefull att markera. Utbildningsbeskrivningarna tas utöver detta fram enligt institutionernas /sektionernas egna behov vad gäller syfte och målgrupper.
- HT-fakulteterna följer upp utbildningsbeskrivningarna inför utbildningsinternatet 2020 och erbjuder stöd och hjälp i den mån det behövs.

Examination och lärandemål

Underlagets del två frågade bland annat om samtliga lärandemål i progressionskurserna inom huvudområdena examineras och om examinationsformerna är väl anpassade efter lärandemålen. Även här finns en spännvidd i detaljnivån på redovisningen, men tillsammans med dialogerna är det tydligt att majoriteten av ämnena arbetar på ett strukturerat och medvetet sätt med den konstruktiva länkningen mellan lärandemål, undervisning och examination. Inventeringen av utbildningarna som behövde göras för att få syn på den konstruktiva länkningen uppfattades av flera som en viktig aktivitet för att säkerställa att alla lärandemål faktiskt examineras. Redovisningen pekar även på att det på flera håll sker ett aktivt arbete med att utforma examinationer som passar olika studenter och olika inlärningsstilar. För de huvudområden som genom arbetet med underlaget och dialogerna har sett att länkningen mellan lärandemål och examination kan förbättras, rekommenderar HT-fakulteterna AHUs kursverkstad som inspiration och stöd i utvecklingsarbetet. HT-fakulteterna kommer inför utbildningsinternatet 2020 att be institutionerna/sektionerna om en översikt över vilka åtgärder utvecklingsarbetet har lett till.

Förslag till insatser och uppföljning

- För de huvudområden som genom arbetet med underlaget och samtalen på dialogerna har sett att länkningen mellan lärandemål och examination kan förbättras, rekommenderar HT-fakulteterna AHUs kursverkstad som inspiration och stöd i utvecklingsarbetet. HT-fakulteterna kommer inför utbildningsinternatet 2020 att be institutionerna/sektionerna om en översikt över vilka åtgärder utvecklingsarbetet har lett till.

Betygskriterier

Enligt beslut i Fakultetsstyrelsens arbetsutskott 2015-05-06 ska betygskriterier på sikt finnas för samtliga kurser vid HT-fakulteterna. Institutionerna ska också fastställa hur institutionen säkerställer att betygskriterierna håller god kvalitet och skapa rutiner för att betygskriterier tas fram i etableringen av nya kurser.² Institutionerna redovisade arbetet med betygskriterier våren 2018. Det visade sig då att en del av arbetet återstod och HT-fakulteterna gör därför en ytterligare uppföljning under 2019. Det underlag som nu genererats i årets kvalitetsdialoger är en del av denna uppföljning. Det skriftliga underlaget behandlar enbart progressionskurserna inom huvudområden. En betydlig del, men inte alla progressionskurser har idag betygskriterier. Detsamma gäller för institutionernas/sektionernas samtliga kurser. HT-fakulteterna kommer att slutföra uppföljningen under höstterminen 2019 med fokus på antal kurser som saknar betygskriterier och tydliga planer för införandet av betygskriterier på de kurser som återstår.

I dialogerna diskuterades betygskriteriernas roll i det pedagogiska arbetet och huruvida och på vilka sätt de i praktiken fungerar som pedagogiska verktyg för undervisning, bedömning och kursutveckling. Att införa och använda betygskriterier har visat sig vara en process som kräver tid, engagemang och även ett förhandlande av föreställningar om och erfarenheter av vad det innebär att vara lärare.

Flera underlag beskriver en spänning mellan bedömning baserad på lärarens erfarenhetsbaserade kompetens och bilden av betygskriterier som garant för transparens, tydlighet och som ett hjälpmedel för läraren. Det uttrycktes att vissa lärare kan känna sig "bakbundna" av kriterierna på så sätt att kriterierna styr bedömningen och då finns risken att läraren inte litar på sin kompetens. Många lyfter också fram risken för att bedömningarna blir styrda av matriser som delar upp kunskapen i små delar men där det blir svårt att se helheten. Detta diskuterades särskilt i förhållande till bedömning och handledning av uppsatser. Det upplevs som svårt att fånga en helhetsuppfattning om en uppsats i ett antal kriterier och det uttrycktes att den professionella auktoriteten försvinner i detta. Det kan gälla exempelvis en upplevelse av ett krav på lika viktning av de olika delarna (till exempel att kraven på metodavsnittet och den skriftliga framställningen är lika mycket värda i den slutgiltiga bedömningen). Vidare framkommer att det kan upplevas som svårt att dra en skiljelinje mellan G och VG i en matris medan det är lättare att förstå skillnaden U och G (som stipuleras i Högskoleförordningen). I flera dialoger fördes också en oro fram att studenter riskerar att hamna i ett fokus på det direkt mätbara snarare än på lärandet i stort. Vidare uttrycktes en farhåga att betygskriterier kan leda till att studenter väljer förutsägbarhet framför kreativitet och risktagande.

Vid de allra flesta institutioner/sektioner uttrycktes dock en förändring över tid i lärares attityd gentemot betygskriterier. Betygskriterier fungerar på flera håll som en utgångspunkt för diskussion om bedömning av tentor och uppsatser. De fungerar som ett verktyg för lärare att skapa samsyn kring bedömningen i kurser

² *Betygskriterier vid HT-fakulteterna* (Dnr STYR 2014/228).

https://www.ht.lu.se/fileadmin/_migrated/content_uploads/Betygskriterier_vid_HT-fakulteterna_BESLUT.pdf

som ges i lärarlag. Det lyftes också att betygskriterierna används som ett verktyg i konstruktion av tentamen. De fungerar då som en checklista så att alla lärandemål täcks in av examinationerna inom en kurs. De allra flesta menar också att betygskriterierna är ett bra verktyg för nya lärare att förstå en kurs och ett sätt att träna sig i bedömning och betygssättning. Flera menar också att betygskriterierna kan reducera stress hos läraren. Kriterierna fungerar då som ett tydliggörande av vad bedömningen ska fokusera på. På så vis får läraren även redskap att vidare kommunicera bedömningen till studenterna.

Dialogernas studentrepresentanter framhöll just kommunikationsaspekten vad gäller betygskriterierna. Studenterna upplever en tydlighet i bedömning och kravställning i de kurser där betygskriterier finns och används. De tycker att betygskriterier är ett mer effektivt stöd än muntliga genomgångar för att förstå vilka krav som ställs i examinationen. Betygskriterierna kan också vara en central del av studenternas lärandeprocess som hjälper studenter att förstå vilken kunskap och vilka färdigheter som är centrala i kursen. Detta kan vara särskilt betydelsefullt för studenter från studieovana hem som inte har så mycket lärarledd tid i veckan.

Betygskriterier upplevs dock som mer eller mindre relevanta i olika typer av kurser och examinationsformer. De allra flesta menar att det är i handledning och examination av uppsatser som det största värdet med betygskriterier finns. Flera dimensioner lyfts fram. Kriterier fungerar som ett redskap för att vägleda studenten då de tydliggör vad som behövs för att en uppsats ska bli godkänd. Om man arbetar med uppsatsskrivande genom ämnesprogressionen 1-90 hp, kan kriterierna fungera som en länk mellan de tre nivåerna. Likaså kan betygskriterier fungera som ett sätt att skapa tydlighet i dialog mellan handledare och examinator. Det är viktigt att handledare och examinators har en gemensam bild av examinationen. För salstentor anses betygskriterierna inte ha samma centrala ställning. Det påpekades också att det är svårt att både formulera och använda betygskriterier i färdighetsträningsmoment i praktiskt orienterade kurser.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna slutför uppföljningen av införandet av betygskriterier under hösten 2019 med fokus på antal kurser som saknar betygskriterier och tydliga planer för utvecklandet av betygskriterier på de kurser som återstår.
- HT-fakulteterna erbjuder ytterligare kvalitativt stöd för utvecklandet av betygskriterier för de institutioner/sektioner som behöver detta.

Former för återkoppling på studenternas prestationer

I dialogerna framkom att de allra flesta lärare är måna om återkoppling på studenternas prestationer och att det ses som ett kontinuerligt utvecklingsarbete att hitta former för återkoppling som fungerar för både lärare och studenter.

Vid flera dialoger beskrevs återkopplingen som en integrerad del av undervisningen. När återkoppling ges på examinationer som sker löpande och formativt under en kurs eller delkurs, blir återkopplingen en dialog där studenten väver in responsen i det pågående arbetet. Kamratgranskning är en annan form av

återkoppling som förekom som moment inom flera ämnen. Feedback från gruppen blir del av undervisningen då den inte är individuell utan något som de övriga studenterna i gruppen tar del av. Det blir ett lärandemoment för hela gruppen, en återkoppling för den enskilda studenten och ger samtidigt en färdighetsträning i att ge konstruktiv kritik. ”Tutoring” lyftes också som en önskvärd form av återkoppling där lärare får möjlighet att ge kvalitativ återkoppling i små grupper av studenter, eller individuellt, över tid.

Skriftlig och individuell återkoppling på tentor, paper och uppsatser görs i olika hög utsträckning på olika kurser. Det är ett vanligt men tidskrävande sätt att ge återkoppling. I många fall handlar det om att motivera betygssättningen eller att ge ett omdöme, men i vissa fall även om att föreslå alternativa formuleringar och svar. Studentinitierad återkoppling efter tentamen kan både handla om behov av att få bedömningen förklarad för sig när studenten är missnöjd med betyget, men också om att studenten fått ett högt betyg och söker upp läraren för att diskutera vidare kring innehållet.

En annan form av återkoppling är tentamensgenomgångar i form av muntlig återkoppling i helgrupp. Det ansågs vara ett bra tillfälle för återkoppling kring gemensamma svårigheter i studentgruppen. Samtidigt schemaläggs ofta denna typ av återkoppling efter att kursen är klar och studenterna är upptagna med nya kurser. Studenterna dyker många gånger inte upp på den sortens genomgångar.

Fördelen med att ge muntliga kommentarer ansågs vara att det ger möjlighet till en dialog och ett utbyte mellan lärare och student till skillnad från skrivna kommentarer. Nackdelen med muntlig återkoppling som framkom är att det kan vara svårt att minnas vad som sagts om det skulle behövas vid ett senare tillfälle. Flera ämnen menade att muntlig återkoppling är mer tidseffektivt jämfört med skriftlig. I dialogerna identifierades utmaningar i relation till att ge återkoppling i stora grupper, då det finns en risk att studenter känner sig utsatta vid muntlig genomgång i stor grupp, även om återkopplingen ges i mer generella former.

Tidsåtgång och att specificera tiden för återkoppling

Återkoppling ses som en integrerad och viktig del av en lärares uppdrag. Det kan vara svårt att separera tid för examination, bedömning och återkoppling. Det är därför inte helt enkelt att bryta ner återkopplingen till en siffra. Men detta gör det inte mindre relevant att synliggöra tiden, då vi även behöver arbeta proaktivt med att trygga lärares arbetstid.

Underlagen visar att institutionerna har tolkat frågan kring att uppskatta och kartlägga tiden för återkoppling på olika sätt vilket gör att resultaten är svåra att överblicka. En del ämnen har exempelvis specificerat återkoppling med fokus på bedömning och återkoppling på tentamen, andra har redogjort för timfördelningen på institutionen. På en del institutioner finns en tariff för återkoppling där riktlinjer rekommenderar en viss tid per tentamen och student. Andra utgår inte från en schablon utan försöker räkna ut en rekommendation kopplat till de enskilda kurserna.

Överlag ger institutionerna bilden av att det läggs ner mycket tid på återkoppling, utöver den tid som finns tilldelad. Det framkom dock också att det i vissa fall kan variera mellan kurser, delkurser och lärare i vilken utsträckning studenterna får återkoppling på sina prestationer i samband med bedömning av examination. HT-

fakulteterna ser att det finns behov av en fakultetsgemensam miniminivå av återkoppling. Detta kan öka likvärdigheten för studenter inom olika kurser och ämnen och säkerställa att alla studenter får möjlighet till återkoppling på sina prestationer. En miniminivå kan också fungera som ett stöd för lärarna att reglera ambitionsnivån på återkopplingen i förhållande till den tid man har avsatt för detta samt hjälpa nya och inhyrda lärare att tillmötesgå behovet av återkoppling. HT-fakulteterna ser också ett behov av gemensam reflektion och spridning av goda exempel för effektiv återkoppling på examinationer.

Förslag till insatser och uppföljning

- HT-fakulteterna ämnar att under vårterminen 2020 tillsammans med studierektorsnätverket arbeta fram en rimlig ambitionsnivå för återkoppling i samband med examination.
- I samband med detta arbete tillhandahåller HT-fakulteterna möjligheter för studierektorer och lärare att tillsammans reflektera kring olika typer av effektiv återkoppling.